Gemeente Amsterdam

College van burgemeester en wethouders

B&W

Voordracht voor de College vergadering van 19 mei 2026

Portefeuille
Monumenten en Erfgoed
Duurzaamheid, Energietransitie en Circulaire Economie, Ruimtelijke Ordening

Agendapunt
B25

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Instemmen met raadsvoordracht actualisatie van het Beleidskader Monumenten en de daarbij behorende wijzigingen in de Welstandsnota De Schoonheid van Amsterdam

Het college van burgemeester en wethouders besluit

1. Kennis te nemen van de inhoud van het geactualiseerde Beleidskader Monumenten waarvan het belangrijkste punt is het verruimen van de mogelijkheden voor het verduurzamen van erfgoed (bijlage 03A);
2. Kennis te nemen van de inhoud van de daarbij behorende wijzigingen in de welstandsnota, voortkomend uit de actualisatie Beleidskader Monumenten waarmee het verruimen van de mogelijkheden voor het verduurzamen van erfgoed wordt vertaald naar de welstandsnota (bijlage 04A);
3. Kennis te nemen van de ingediende zienswijzen (bijlage 05B en 05C) en adviezen stadsdelen en Stadsgebied Weesp (bijlagen 06B t/m 06I), en de beantwoording daarvan in de Nota van Beantwoording (bijlage 05A) en in de reactie op de adviezen (bijlage 06A).
4. In te stemmen met de commissie- en raadsvoordracht waarmee de raad om vaststelling wordt gevraagd van de actualisatie van het Beleidskader Monumenten en de daarbij behorende wijzigingen in de Welstandsnota De Schoonheid van Amsterdam.

Kernboodschap

Het college gaat akkoord met het geactualiseerde Beleidskader Monumenten en de daarbij behorende wijzigingen in de Welstandsnota De Schoonheid van Amsterdam. Dit in het kader van het verruimen van de mogelijkheden voor het verduurzamen van erfgoed. De gemeenteraad zal hier vervolgens een besluit over nemen.

Bestuurlijke achtergrond

Het verduurzamen van erfgoed heeft een directie verbinding met het coalitieakkoord 2022-2026 Amsterdams Akkoord daar waar het gaat om een Duurzame Toekomst en de routekaart Klimaatneutraal met als inzet om bij te dragen aan de uitvoering van strategische klimaatdoelen.

In oktober 2024 is de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed vastgesteld door het college en met de raad gedeeld. Hierin staan de ambities van het college op het gebied van verduurzamen van erfgoed. Kort gezegd wil het college samen met eigenaren, bewoners en initiatiefnemers het erfgoed van Amsterdam en Weesp op een verantwoorde manier verduurzamen. Met minder regels, snellere procedures en meer begeleiding van eigenaren.

De raad is middels raadsinformatiebrieven van 12 februari 2025, 11 juli 2025 en 19 december 2025 over de voortgang geïnformeerd.

Het geactualiseerde beleid heeft de inspraakprocedure doorlopen en de stadsdelen en Stadsgebied Weesp hebben geadviseerd (bijlage 05B, 05C en 06B t/m 06I). De Nota van Beantwoording (bijlage 05A) en de reactie op de adviezen (bijlage 06A) zijn aan deze voordracht toegevoegd.

Bestuurlijke prioriteit

Het verduurzamen van erfgoed heeft een directie verbinding met het coalitieakkoord 2022-2026 Amsterdams Akkoord daar waar het gaat om een Duurzame Toekomst en de routekaart Klimaatneutraal met als inzet om bij te dragen aan de uitvoering van strategische klimaatdoelen.

Wettelijke grondslag

Erfgoedverordening Amsterdam
Het Beleidskader Monumenten richt zich op monumenten met een beschermde status als rijks- of gemeentelijk monument. De status komt voort uit de Erfgoedwet respectievelijk de gemeentelijke Erfgoedverordening.

Artikel 4.19 van de Omgevingswet
Als in het omgevingsplan regels worden opgenomen over het uiterlijk van bouwwerken en de toepassing daarvan uitleg behoeft, stelt de gemeenteraad beleidsregels vast voor de beoordeling of een bouwwerk aan die regels voldoet. Deze beleidsregels zijn zo veel mogelijk toegesneden op te onderscheiden bouwwerken.

Artikel 12, tweede lid van de Verordening op het lokaal bestuur
Het stedelijk bestuur betrekt het Dagelijks Bestuur bij het opstellen van stedelijke kaders.

Onderbouwing besluit

Ad 1.

Met de vaststelling van de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed in oktober 2024 zijn ambities bepaald die bijdragen aan het verminderen van de CO_2-uitstoot, het terugdringen van energiearmoede, het verlagen van het grondstoffenverbruik en het koelen door vergroening van gevels en daken.

De ambities uit de Uitvoeringsagenda landen in beleid en regelgeving, maar worden ook in de praktijk gebracht door dienstverlening via het Loket Duurzaam Erfgoed. Het college zet met de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed in op ruimte bieden, ruimte uitdragen en het makkelijker maken van het verduurzamen van erfgoed. Ruimte bieden door bijvoorbeeld ruimere richtlijnen op te nemen in het beleidskader. Ruimte uitdragen door onder andere het uitbrengen van handreikingen waarin beleid wordt toegelicht en inzichtelijk gemaakt door gebruik van afbeeldingen. Het makkelijker maken van verduurzamen door te onderzoeken of bepaalde maatregelen via een eenvoudiger proces en goede begeleiding door bijvoorbeeld het Loket Duurzaam Erfgoed makkelijker te realiseren zijn.

De actualisatie van het Beleidskader Monumenten is één van de acties uit de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed die hoort bij ruimte bieden. In de actualisatie zijn onder andere ruimere mogelijkheden opgenomen voor verduurzamen en hoe deze verruimingen in balans zijn met monumentale waarden. Zo worden bijvoorbeeld zonnepanelen (onder voorwaarden) in het zicht mogelijk en wordt meer ruimte geboden voor zonwering, installaties (bijvoorbeeld warmtepompen) en groene en blauwe daken. Ook zijn de laatste technische inzichten opgenomen over bijvoorbeeld biobased materialen en ook richtlijnen voor jonge monumenten en tuinen, parken en begraafplaatsen. Met de actualisatie zijn de mogelijkheden expliciet gemaakt en waar nodig verduidelijkt voor een beter begrip.

De voorliggende versie van het beleidskader heeft herschreven teksten die meer uitnodigend van aard (wat kan wél) zijn maar soms ook restrictief. Zo is het duidelijk waar monumentale waarden in

geding zijn en helderheid bieden voor ambtenaren die een aanvraag omgevingsvergunning behandelen.

Inhoudelijke wijzigingen van het beleidskader
In de actualisatie wordt meer ruimte geboden voor verduurzaming door meer mogelijk te maken, zoals zonnepanelen in het zicht, zonwering, raamisolatie, installaties op het dak en groene of blauwe daken. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt op basis van waardering, met een zorgvuldige balans tussen ingrepen en het behoud van monumentwaarden. Ook wordt onderscheid gemaakt in mogelijkheden naar bouwperiode.

Ook wordt er meer toelichting gegeven om het begrip te verbeteren en richtlijnen worden expliciet gemaakt. Dit gebeurt door te verwijzen naar verdiepende interne en externe bronnen, zoals uitvoeringsrichtlijnen en handreikingen, en door uitleg te geven over het voorkomen van schimmelproblematiek, zoals kierdichting, ventilatie en condensatie. Daarnaast wordt duidelijkheid geboden over maatvoering en begrippen. Ook worden materialen van jongere monumenten en groene monumenten, zoals parken, tuinen en begraafplaatsen, toegevoegd.

Het nu voorgestelde aangepaste beleid is van toepassing voor de héle stad en Weesp. Er is één uitzondering:
In de UNESCO-kernzone is het nieuwe beleid voor het plaatsen van zonnepanelen in zicht nu nog niet mogelijk. De gesprekken met het Rijk (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) om dit mogelijk te maken lopen. Dit ook in het licht van behoedzame omgang met het werelderfgoed, zoals de raad dat wil.

Voor een overzicht van wijzigingen, zie bijgevoegde uitgeschreven wijzigingen (bijlage 03B).

Ad 2.

De aanpassing van de welstandnota vindt plaats binnen de huidige opzet en methodiek van de nota. Door periodieke actualisaties wordt gezorgd dat de nota actueel en toepasbaar blijft als het beleid dat doorwerkt in de nota wijzigingen ondergaat. De welstandnota zal naar verwachting de komende jaren meer fundamenteel worden gewijzigd of ingebed in een bredere nota (werktitel: Nota Omgevingskwaliteit). Met onderstaande/bovenstaande wijziging wachten op een nieuwe nota is onwenselijk omdat er dan gedurende langere tijd een mismatch bestaat tussen het beleidskader monumenten en de welstandnota. Dat leidt tot onduidelijkheid voor aanvragers en voor de Commissie Omgevingskwaliteit en kan leiden tot extra werklast bij vergunningverlening.
Richtlijnen voor ingrepen bij monumenten liggen ook vast in de Welstandsnota De Schoonheid van Amsterdam. Evenals richtlijnen voor in rijks- en gemeentelijke beschermde gezichten en panden zonder beschermde status. Om de ruimere maatregelen tegelijk van kracht te laten zijn, worden beide stukken tegelijk ter vaststelling aangeboden. Bijgevoegd zijn daarom het de uitgeschreven wijzigingen (bijlage 04A) en het ontwerpwijzigingsbesluit (bijlage 04B).

Ad 3.

Er zijn twee zienswijzen ingediend en als bijlage toegevoegd aan deze voordracht; Eigen Haard (bijlage 05B) en Erfgoedvereniging Heemschut (bijlage 05C).

De Nota van Beantwoording is aan deze voordracht bijgevoegd (bijlage 05A).

Op de adviesaanvraag van het college B&W aan het dagelijks bestuur van de stadsdelen (d.d. 5-12-2025) hebben alle stadsdelen en stadsgebied Weesp een advies uitgebracht. De complete adviezen (bijlage 06B t/m 06I) en de reactie op de adviezen (bijlage 06A) zijn toegevoegd aan deze voordracht.

Hieronder worden de hoofdlijnen geschetst:

Algemeen beeld is positief

- Over voorgenomen wijziging en de ruimere mogelijkheden voor verduurzaming en tegelijk zorg te dragen voor het behoud van monumentale waarden;
- Over de wijzigingen/aanvullingen die aansluiten op de actualiteit;
- Over de aansluiting die wordt gezocht bij de uitvoering, er wordt verwezen naar de laatste technische inzichten;
- Over de ruimere mogelijkheden voor verduurzamingsmaatregelen. Dit is passend bij maatschappelijke ontwikkelingen;
- Over het toevoegen van materialen die bij jongere monumenten zijn toegepast.

Er wordt gewezen op het belang van:

- Goede communicatie om de mogelijkheden van verduurzaming breed te delen. Hierop wordt ingezet via de gemeentelijke websites en het Loket Duurzaam Erfgoed. Er wordt ook aansluiting gezocht bij lopende communicatietrajecten via bijvoorbeeld Duurzaam Wonen en wordt gedacht aan een persbericht;
- Goede ondersteuning door het Loket Duurzaamheid, die eigenaren gratis adviseren via o.a. de handreikingen;

- Mogelijkheden voor ventilatievoorzieningen in gevels en ramen. Er wordt met de initiatiefnemer gezocht naar een oplossing die recht doet aan de balans tussen het aanbrengen van de noodzakelijke ventilatievoorzieningen en het behoud van de aangetroffen monumentwaarden. Het streven hierbij is te komen tot een ventilatievoorziening die redelijkerwijs eenvoudig is in te passen met zo beperkt mogelijke gevolgen voor de monumentale waarden;

- Flexibele opstelling van de gemeente bij aanpassen monumenten voor verduurzaming. Advisering is bij monumenten altijd maatwerk en in overleg met indieners wordt altijd gezocht naar mogelijkheden in relatie tot monumentale waarden.

Er wordt nog aandacht gevraagd voor het volgende:

- Gebiedsgerichte vertaling van het beleid is nodig; voor bijvoorbeeld zonwering zijn niet alle locaties binnen Centrum gelijk; afhankelijk van de ruimtelijke kenmerken (steegje/gracht) kan er meer of minder mogelijk zijn. In de volgende fase wordt dit inzichtelijk gemaakt door aansluiting te zoeken bij het ruimtelijk systeem van de COK;
- Als voorkomende bouwtypologie zal ook het verduurzamen van hofjes meegenomen moeten worden in deze uitwerking;
- Verduidelijking van begrippen zoals ondergeschikt zichtbaar, deze termen worden gebruikt om aan te geven dat zichtbare maatregelen zo onopvallend mogelijk moeten worden opgelost. Daarnaast moet maatwerk geboden worden gezien de grote verscheidenheid aan monumenten en hun omgeving.

Alle drie deze punten hebben een plek gekregen in de nu voorliggende stukken of worden meegenomen in de volgende fase waarin we het beleidskader gebiedsgericht gaan uitwerken. Voor de volledige toelichting zie de Nota van Beantwoording (bijlage 05A) en de reactie op de adviezen (bijlage 06A).

Ad 4.

Om het geactualiseerde Beleidskader Monumenten en de bijbehorende wijzigingen in de Welstandsnota De Schoonheid van Amsterdam van kracht te laten zijn dienen zij, na advisering door de raadscommissie, te worden vastgesteld door de gemeenteraad. Bijgevoegd zijn de concept commissievoordracht (bijlage 01) en de concept raadsvoordracht (bijlage 02).

Duurzaamheid

Het voorliggende besluit draagt bij aan de doelen voor duurzaamheid, omdat het de mogelijkheden voor verduurzaming van erfgoed verruimd. Zo komen er met de vaststelling onder andere meer mogelijkheden voor de plaatsing van zonnepanelen en zonwering op monumenten.

Minder uitstoot van broeikasgassen (klimaatneutrale stad): de productie van nieuwe bouwmaterialen en de bouw van nieuwe gebouwen zijn zeer energie-intensief en gaan gepaard met aanzienlijke CO_2-uitstoot. Door bestaand erfgoed te behouden , onderhouden en te verduurzamen, wordt deze uitstoot vermeden. Hoewel monumentale panden veelal van nature niet energiezuinig zijn, zijn er veel mogelijkheden om ze te verduurzamen zonder hun erfgoedwaarden te verliezen.

Verminderen en hergebruik van materialen (circulaire stad): monumenten staan er vaak al honderden jaren. Dit betekent dat er in al die tijd geen sloop en nieuwbouw heeft plaatsgevonden, wat een enorme besparing van grondstoffen en energie oplevert. Door erfgoed te behouden en te hergebruiken, wordt het concept van de circulaire economie in de praktijk gebracht. Er wordt minder afval geproduceerd en de behoefte aan nieuwe grondstoffen wordt verminderd.

Participatie

In expertsessies is informatie opgehaald bij verschillende professionele partijen en zijn de voorgestelde wijzigingen getoetst op kwaliteit en praktisch gebruik. De geraadpleegde experts zijn (restauratie) architecten, woningcorporaties en ook de erfgoedverenigingen zijn gevraagd hun input te leveren op de voorgestelde wijzigingen.

In hoofdlijnen zijn de experts positief over het actuele en logisch opgebouwde beleidskader, de aansluiting bij technische inzichten en de ruimere mogelijkheden voor verduurzaming in balans met de monumentwaarden. Genoemd wordt het belang van goede begeleiding aan initiatiefnemers, dat via Handreikingen en het Loket Duurzaam Erfgoed goed loopt. Zij vragen om ruimere mogelijkheden voor zonwering, biobased materialen toegankelijkheid van monumenten.

Vervolgens zijn de bijgewerkte stukken in de formele inspraakprocedure gebracht en zijn de stadsdelen en Stadsgebied Weesp om advies gevraagd. De complete zienswijzen (bijlage 05B en 05C) en adviezen (bijlage 06B t/m 06I) zijn bij deze voordracht toegevoegd, evenals de Nota van Beantwoording (bijlage 05A) en de reactie op de adviezen (bijlage 06A).

Financiële onderbouwing

Nee, dit besluit tot akkoord gaan met het geactualiseerde Beleidskader Monumenten en de daarbij behorende wijzigingen in de Welstandsnota De Schoonheid van Amsterdam heeft geen financiële consequenties.

Gemeente Amsterdam

Communicatie

Binnen de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

Buiten de gemeente

Opnemen in Gemeenteblad en verder in overleg met communicatieadviseur Bureau Monumenten en Archeologie en woordvoering wethouder Scholtes

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2026-018555	College van B&W Voordracht (pdf)
AD2026-021063	BIJLAGE 01 Commissievoordracht voordracht vaststellen actualisatie Beleidskader Monumenten.docx (msw12)
AD2026-021066	BIJLAGE 03C Wijzigingsbesluit Beleidskader Monumenten.docx (msw12)
AD2026-021067	Bijlage 04A Utgeschreven wijzigingen Welstandsnota.pdf (pdf)
AD2026-021068	BIJLAGE 04B Wijzigingsbesluit Welstandsnota.docx (msw12)
AD2026-021069	BIJLAGE 05A Nota van beantwoording beleidskader-welstandsnota.pdf (pdf)
AD2026-021070	BIJLAGE 05B Zienswijze Eigen Haard.pdf (pdf)
AD2026-021071	BIJLAGE 05C Zienswijze Erfgoedvereniging Heemschut.pdf (pdf)
AD2026-021072	BIJLAGE 06A Reactie op adviezen.pdf (pdf)
AD2026-021073	BIJLAGE 06B Advies Stadsdeel Centrum.pdf (pdf)
AD2026-021074	BIJLAGE 06D Advies Stadsdeel Noord.pdf (pdf)
AD2026-021075	BIJLAGE 06C Advies Stadsdeel Nieuw-West.pdf (pdf)
AD2026-021076	BIJLAGE 06E Advies Stadsdeel Oost.pdf (pdf)
AD2026-021077	BIJLAGE 06F Advies Stadsgebied Weesp.pdf (pdf)
AD2026-021078	BIJLAGE 06G Advies Stadsdeel West.pdf (pdf)
AD2026-021079	BIJLAGE 06H Advies Stadsdeel Zuid.pdf (pdf)
AD2026-021080	BIJLAGE 06I Advies Stadsdeel Zuidoost.pdf (pdf)
AD2026-027640	BIJLAGE 03A Beleidskader Monumenten.pdf (pdf)
AD2026-027641	BIJLAGE 03B Uitgeschreven wijzgingen Beleidskader Monumenten.pdf (pdf)
AD2026-027643	BIJLAGE 02 Gemeenteraad Voordracht.pdf (pdf)
AD2026-027650	Advies (pdf)

Besluit college van burgemeester en wethouders

Conform besloten